

Naam leerling:

Naam leerling:

Kwadrant

Barbaars of beschaafd?

Bronnenblad

werkwijze

Hieronder staan bronteksten van Romeinse schrijvers. Ze gaan over het contact tussen Romeinen en andere volken. Wat moet je doen?

- Lees de bronteksten goed door en vraag je af:
Hoe denken de Romeinse schrijvers over de andere volken?
Hoe *barbaars* of *beschaafd* vinden de Romeinen de andere volken?
- Zet een punt op de x-as en op de y-as. Verbind de twee punten met elkaar. Schrijf vervolgens de letter van de bron in het waardenkwadrant.
- Beargumenteer van elke brontekst waarom je deze op een bepaalde plaats in het waardenkwadrant hebt gezet. Daarvoor is het nodig dat je de *hoofdgedachte* van de bron achterhaalt.
- Gebruik daarbij een citaat uit de bron. Schrijf je argument met het citaat op het opdrachtenblad.
- Bron A doen we klassikaal. De andere bronnen doe je in tweetallen.

Over de oorsprong van de term 'barbaar'

Bij Homerus komt de term als eerste voor, zij het in een samenvoeging: Νάστης αὖ Καρῶν ἡγήσατο βαρβαροφύωνων (Il. 2.867). Daar kleven voor zover wij kunnen zien geen negatieve associaties aan. Het is wel frappant dat de notie aan 'taal' wordt gekoppeld – waarschijnlijk is de term ontstaan omdat de Grieken andere talen maar als brbr of barbar vonden klinken. In latere tijd blijft taal een zeer belangrijk criterium voor Griekse identiteit / etniciteit. Dit kan ook bijna niet anders omdat ze op andere gebieden erg van elkaar verschillen (woonplaats, cultus, traditie, politiek systeem).

Bron A Over de Belgen

Gallië bestaat uit drie delen, waarvan de Belgen er één bewonen, de Aquitaniërs een ander, en het derde volk dat in hun eigen taal 'Kelten' genoemd worden en in onze taal Galliërs (...) Van al deze volken zijn de Belgen het dapperst, en wel doordat ze het verst verwijderd zijn van de Romeinse Provincie met haar verfijnde levenswijze. Bij hen komen het minst vaak handelaren om goederen te brengen die tot slapheid leiden. En ze zitten het dichtst bij de Germanen, die aan de andere kant van de Rijn wonen. Met hen zijn ze in voortdurende staat van oorlog.

Julius Caesar, (100-44 v.Chr.), De Gallische Oorlog 1.1, 1-4

Bron B Over de Nerviërs

Toen de Caesar informeerde naar het karakter en de gewoonten van de Nerviërs, kwam hij het volgende te weten. Kooplui hadden geen toegang tot deze stam. Invoer van wijn en andere luxegoederen stonden ze niet toe, want daardoor, dachten ze, zou hun moed verslappen en hun krijgslust verminderen. Het was een woest volk, dat niets moest hebben van de andere Belgen. Die hadden zich, in de ogen van de Nerviërs, 'uitgeleverd aan de Romeinen' en hadden hun oude krijgskunsten laten varen. Zelf zouden de Nerviërs zeker geen afgezanten naar Caesar sturen en geen enkel vredesvoorstel accepteren.

Julius Caesar (100-44 v.Chr.), De Gallische Oorlog, 2.15, 3-6.

Bron C Over Koningin Teuta van Illyria [regeerde van c. 231 – 227 v Chr.]

"Haar eerste maatregel was het verlenen van een vergunning aan kapers, hen machtigen om iedereen te plunderen met wie ze in aanraking kwamen; en ze verzamelde vervolgens een vloot en een militaire macht zo groot als de vorige, en stuurde ze met algemene instructies naar de leiders om elk land als vijandelijk te beschouwen."

"... Teuta luisterde met een brutale en minachtende houding; en toen zij [de Romeinse ambassadeurs] hun toespraak hadden beëindigd, antwoordde ze dat ze zou proberen ervoor te zorgen dat de Romeinse burgers geen letsel zouden worden toegebracht door Illyrische functionarissen; maar dat het niet de gewoonte was voor de vorsten van Illyria om particulieren te weerhouden van het nemen van buit op zee. Boos door deze woorden, sprak de jongste van de twee ambassadeurs de meest duidelijke taal die, hoewel grondig ter zake, nogal slecht getimed was. "De Romeinen," zei hij, "O Teuta, hebben een uitstekende gewoonte om de staat te gebruiken voor de bestraffing van privé-onrecht en het herstellen van privé-grievens: en we zullen ernaar streven, als God het wil, binnenkort om u te dwingen de betrekkingen tussen de soeverein en de onderdanen in Illyria te verbeteren." De koningin ontving deze duidelijke taal met vrouwelijke passie en onredelijke woede."

[Polybius, Geschiedenis van Rome, 2.4]

Bron D Over de Bataven

De Bataven, die van al deze volken het meest opvallen door hun moed, bewonen geen groot stuk land van de oever, maar wel een eiland in de Rijn. Ooit maakten ze deel uit van de Chatten, maar na een interne ruzie trokken ze verder naar deze woonplaats, waar ze deel uitmaken van het Romeinse Rijk. Zij hebben nog steeds de eer en onderscheiding van een oud bondgenootschap, want ze worden niet vernederd met de plicht belasting te betalen, en geen belastingophaler perst ze uit. Vrij van belastingafdrachten als ze zijn, zijn ze voorbestemd voor de strijd, alsof ze wapens en harnassen zijn die voor de oorlog worden gereserveerd.

Publius Cornelius Tacitus (ca. 56-117 na Chr. Germania, 29

Bron E Over de Cherusken en de 'Varusslag' in het Teutoburgerwoud, 9 na Chr.

De mensen zijn daar uiterst sluw en geboren leugenaars. Er was toen een jonge man uit een vooraanstaand Germaans geslacht, die bekwaam was in het gevecht en snel kon denken, meer dan bij de Germanen gewoonlijk was. Hij heette Arminius en had tijdens de laatste veldtocht steeds aan onze kant gevochten. Het dapperste leger van allemaal, het beste van de Romeinse troepen wat discipline en dapperheid betreft, werd in een hinderlaag gevangen door Arminius en zijn mannen. Het half verkoolde lijk van de Romeinse legeraanvoerder Varus scheurden de vijanden in hun wreedheid in stukken. Ze onthoofden het lijk en zonden het hoofd aan keizer Augustus.

Velleius Paterculus (17 v. Chr. – 31 na Chr.), Romeinse geschiedenis, 2, 118-119.

Suetonius (69/70-140 na Chr.), Leven van de keizers. De vergoddelijkte Augustus, 23.49.

Volken en stammen op het grondgebied van Nederland ten tijde van de Romeinen

- A: Belgen (Galliërs)
- B: Chauken / Chauci (Germanen)
- C: Nerviërs / Nervii (Germanen)
- D: Bataven / Batavi (Germanen)
- E: Cherusken / Teutoburgerwoud (Germanen)
- F: Friezen / Frisii (Germanen)

Bron F Publius Scipio in Spanje (210 v.Chr. 2^e Punische oorlog)

Het grijze verleden sla ik over, Porsenna, de Galliërs, de Samniten; ik zal beginnen bij de Punische Oorlogen. Hoeveel vloeden, hoeveel aanvoerders, hoeveel legers zijn er in de vorige oorlog verloren gegaan? Wat moet ik dan in deze oorlog noemen? Bij alle nederlagen was ik ofwel zelf aanwezig, ofwel waarbij ik afwezig was, heb ik die verreweg het meest van allen gevoeld. De Trebia, het Trasumeense Meer, Cannae, wat zijn zij anders dan monumenten voor afgeslachte Romeinse legers en consuls? Voeg daaraan toe de afvalligheid van het grootste deel van Italië, van Sicilië, van Sardinië; voeg daaraan toe de ultieme verschrikking en paniek, het Punische legerkamp opgeslagen tussen de Anio en de muren van Rome en de aanblik van een zegevierende Hannibal bijna binnen onze poorten. In deze puinhoop van zaken bleef als enige onaangestast en onwankelbaar overeind staan de dapperheid van het Romeinse volk; alles wat tegen de grond geslagen was, hielp zij overeind en tilde zij op.

Livius, Ab Urbe Condita (**AUC**) 26.41.10

Kaart bij bron C: koningin Teuta van Illyria) & bron F: de Tweede Punische oorlog & bron H

Bron G

Plinius III: Regeren

Wanneer nu Plinius' vriend Maximus (Sextus Quinctilius Valerius) in 103 van keizer Trajanus het beheer kreeg over Achaia, dat is Griekenland, schrijft Plinius hem (8.24):

(...)

Mijn vriendschap dringt mij, niet om je te beleren, want je hoeft geen meester, maar je er aan te herinneren om te doen en vol te houden wat je al weet; of misschien om het nog beter te weten. Bedenk dat je gezonden wordt naar de provincie Achaia, het echte, onvervalste Griekenland, waar, naar men zegt, het eerst beschaving en wetenschap, zelfs akkerbouw werd uitgevonden. Je wordt er heengezonden om orde te brengen in de staatsvorm van de vrije steden. Dat betekent, dat je naar mensen wordt gezonden, die waarlijk waardig zijn mensen te worden genoemd, naar vrijen, die bij uitstek vrij zijn. Zij hebben het door de natuur verleende recht op vrijheid bewaard, door plichtsbesef, verdienste, vriendschap, de getrouwe nakoming van verdragen en het onderhouden van de godsdienst. Heb eerbied voor hun goden, die hun steden gesticht hebben en voor de namen van de goden. Heb eerbied voor hun oude roem en die ware ouderdom, die bij mensen achtenswaardig is en voor steden heilig. Sta eerbiedig tegenover hun oudheid, hun grote daden en hun mythen. Toon geen minachting voor iemands waardigheid, voor zijn vrijheid, zelfs niet voor zijn trots. Houd voor ogen, dat dit het land is, dat ons ons recht schonk, onze wetten, en dat ze ons die niet opdrongen als waren wij de overwonnenen, maar dat ze ons die gaven op ons verzoek. Houd voor ogen, dat het Athene is, waar je heen gaat en dat het Sparta is, dat je gaat regeren. Om hen te beroven van de laatste schaduw van hetgeen hun nog rest van de naam van de vrijheid, zou onmenselijk zijn, wreed, barbaars. (...)

Gaius Plinius Caecilius Secundus, bijgenaamd Minor, (61-113) Ep. VIII.24

G: Achaia (Griekenland)

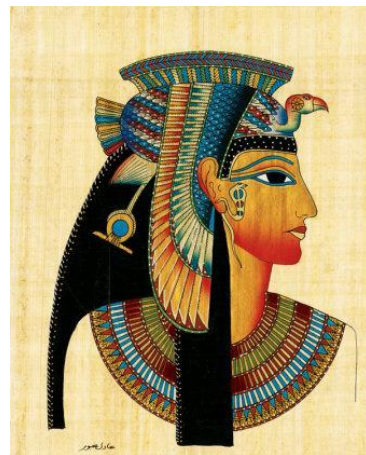
Bron H

De geschiedschrijver Cassius Dio (ca 150-235) schrijft tussen 201-210 zijn "Romeinse Geschiedenis". Over koningin Cleopatra van Egypte (69-30 v.Chr.) schrijft hij

Want dat wij, Romeinen en heren van het grootste en beste deel van de wereld, veracht en vertrapt zouden worden door een Egyptische vrouw, is onze vaders onwaardig, die Pyrrhus, Philip, Perseus en Antiochus omverwierpen, die de Numantians en de Carthagers uit hun huizen verdreven, die de Cimbri en de Ambronen omhakten; het is ook onszelf onwaardig, die de Galliërs hebben onderworpen, de Pannoniërs hebben onderworpen, de Ister hebben bereikt, de Rijn hebben overgestoken en de zee hebben overgestoken naar Brittannië. Zouden niet al degenen die de heldendaden hebben verricht die ik heb genoemd, enorm treuren als ze zouden horen dat we waren bezweken aan een vervloekte vrouw? Zouden we niet zeer schandelijk handelen als we, nadat we alle mensen overal in moed hebben overtroffen, gedwee de beledigingen van deze menigte zouden verdragen, die, o hemel! zijn Alexandriërs en Egyptenaren (welke slechtere of juistere naam zou men op hen kunnen toepassen?), die reptielen en beesten aanbidden als goden, die hun eigen lichaam balsemen om ze de schijn van onsterfelijkheid te geven, die het meest roekeloos zijn in onbeschaamdheid maar het meest zwak in moed, en die, het ergste van alles, slaven zijn van een vrouw en niet van een man, en toch het aangedurfd hebben om aanspraak te maken op onze bezittingen en ons te gebruiken om ze te helpen verwerven, in de verwachting dat we vrijwillig de welvaart die we bezitten?

Cassius Dio, Romeinse Geschiedenis, 50,24.

G: Zeldzaam muntprofiel van Cleopatra VII

Bij bron C:

Koningin Teuta ontvangt
Romeinse ambassadeur

Kwadrant I

Barbaars of beschaafd?

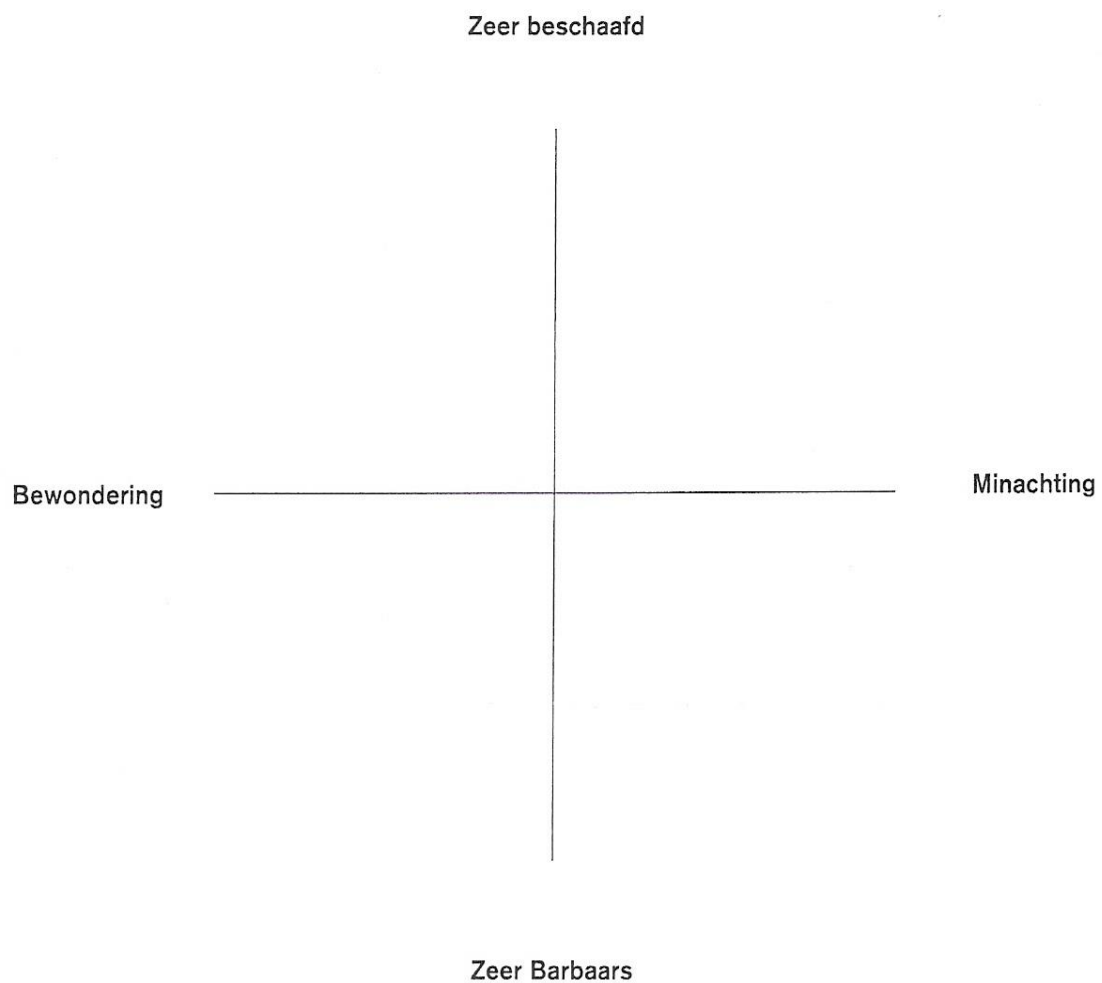
Kwadrant

Naam leerling:

Klas:

Naam leerling:

Klas:

Maak een scan van jullie kwadrant om toe te voegen bij de rest van de opdracht die jullie digitaal moeten inleveren via Opdrachten in Magister!!!

Kwadrant II

Barbaars of beschaafd?

Opdrachtenblad

1. De hoofdgedachte van Bron **A** is (bewondering / minachting en barbaars / beschaafd)*

Omdat in de bron staat dat

2. De hoofdgedachte van Bron **B** is (bewondering / minachting en barbaars / beschaafd)*

Omdat in de bron staat dat

3. De hoofdgedachte van Bron **C** is (bewondering / minachting en barbaars / beschaafd)*

Omdat in de bron staat dat

4. De hoofdgedachte van Bron **D** is (bewondering / minachting en barbaars / beschaafd)*

Omdat in de bron staat dat

5. De hoofdgedachte van Bron **E** is (bewondering / minachting en barbaars / beschaafd)*

Omdat in de bron staat dat

6. De hoofdgedachte van Bron **F** is (bewondering / minachting en barbaars / beschaafd)*

Omdat in de bron staat dat

7. De hoofdgedachte van Bron **G** is (bewondering / minachting en barbaars / beschaafd)*

Omdat in de bron staat dat

8. De hoofdgedachte van Bron **H** is (bewondering / minachting en barbaars / beschaafd)*

Omdat in de bron staat dat

****= kies uit bewondering of minachting & barbaars of beschaafd!***

8 x 4= 32pnt

Kwadrant III

Barbaars of Beschaafd?

Vragenblad

1. Geef in je eigen woorden een omschrijving van het begrip barbaar vanuit Romeins perspectief. Verwerk in je omschrijving een positieve en een negatieve kenmerken. **(2)**
2. Iemand bewonderen zegt iets over wat je zelf belangrijk vindt. Welke waarden waren voor de Romeinen klaarblijkelijk belangrijk in de Romeinse samenleving? Geef hiervoor een verklaring. **(2)**
3. Maak een tekening, zonder tekst, waarin je het begrip **romanisering** verduidelijkt. Maak van de tekening een scan/foto om toe te voegen bij de rest van de opdracht die jullie digitaal moeten inleveren via **Opdrachten in Magister!!!** **(10)**
4. Julius Caesar schreef een boek (bron A en B) over zijn strijd tijdens de oorlog in Gallië omdat hij van plan was zich te laten kiezen tot consul, de hoogste bestuurder in Rome in die tijd. Deze bedoeling van Caesar maakt hem een minder betrouwbare bron voor de oorlog in Gallië. Leg dit uit. **(2)**
5. Gebruik bron **F**
Publius Scipio zegt: *De Trebia, het Trasumeense Meer, Cannae, wat zijn zij anders dan monumenten voor afgeslachte Romeinse legers en consuls?*
 - a. Geef een uitleg waarom Cannae een monument is voor afgeslachte Romeinse legers. **(2)**
 - b. Scipio's vader en oom werden verslagen en gedood. Waar, wanneer en door wie werden ze verslagen en gedood? **(3)**
 - c. Hoe het verliep het met Scipio tijdens de Tweede Punische Oorlog? **(2)**
6. Gebruik bron **G**
 - a. In 103 na Chr. gaat Plinius' vriend als bestuurder naar Achaia (Griekenland), maar zoek op door wie en wanneer Achaia (Griekenland) werd ingelijfd in het Romeinse Rijk. **(2)**
 - b. Welke opmerkelijke 'les' geeft Plinius in deze brief aan zijn vriend Maximus, die het beheer krijgt over Achaia? **(2)**

7. Het leven van een soldaat in het Romeinse leger. Kijk eerst 2 video's over het legioen:
- Legioen 1: <https://www.dailymotion.com/video/xb85po>
 - Legioen 2: <https://www.dailymotion.com/video/xb8f51>
 - Ga naar de website: <http://romeinen.info/jeugd/het-leven-in-het-fort/> om meer te weten te komen over het leven in een Romeins fort.
 - ❖ Maak vervolgens een verhaal over twee mensen waarvan 1 een Romein is en de ander een (Bataaf, Belg, Galliër, Cherusk, Carthager, Griek enz.) die elkaar ontmoeten rondom een Romeins fort. **(10)**
8. Trajanus en de christenen: <http://www.dailymotion.com/video/x28pk9x>
- a. Noem de voordelen van het Romeinse burgerschap **(3)**
 - b. Hoe verliep de verspreiding van het christendom? **(3)**
 - c. In hoeverre klopt het beeld van de christenvervolgingen in het Romeinse rijk **(3)**
 - d. Waar was Trajanus bang voor? **(3)**

Thema 1:

- Voorblad (jullie namen, klas, datum & naam docent)
- Inhoudsopgave
- Inleiding
- Deel Kwadrant I, II & III
- Lay-out (o.a. lettertype Arial 12, correct Nederlands)
- Nawoord
- Thema 1 als Word-document inleveren via **Opdrachten** in **Magister**.
- Vergeet niet jullie namen te vermelden in het document en op de bijlage!
- Deadline: zie Magister Opdrachten!

Wij wensen jullie veel succes !!!

BREM/OTTJ/OUDR